

Reguleringsimpactanalyse voor

Ontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het opleidingsaanbod, de organisatie, de personeelsformatie, de inning van het inschrijvingsgeld en de certificering van het deeltijds kunstonderwijs

Gebruik de RIA-leidraad en de RIA-checklist om deze RIA in te vullen.

1 Gegevens van het advies

1.1 Gegevens van de regelgeving

nummer taal- en wetgevingstechnisch advies	2017/408
bevoegde minister(s) van de regelgeving	Hilde Crevits
RIA	Ja
JoKER	Ja
Armodetoets	Nee
toets lokale besturen	Nee
link naar de regelgevingsagenda	

1.2 Gegevens van de aanvrager

e-mailadres	ingrid.leys@ond.vlaanderen.be
organisatie	Vlaamse overheid
beleidsdomein	Onderwijs en Vorming
entiteit	Departement Onderwijs en Vorming

2 Titel en fase

Ontwerp van Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het opleidingsaanbod, de organisatie, de personeelsformatie, de inning van het inschrijvingsgeld en de certificering van het deeltijds kunstonderwijs
1^e principiële goedkeuring Vlaamse Regering

3 Samenvatting

De RIA werd opgemaakt voor het tweede hoofdstuk van het ontwerp van besluit. Voor de overige hoofdstukken is er binnen de decretale krijtlijnen van het niveaudecreet geen ruimte om verschillende beleidsopties te overwegen.

Onderzoek over studiekeuze en leerloopbanen toont aan dat leerlingen over het algemeen tevreden zijn of tevreden terugblikken op hun dko-deelname (HIVA, VUB 2016). Toch zijn er ook aandachtspunten. Onderzoek over de leerloopbanen van leerlingen in de periode van 2001-2002 tot 2014-2015 vertoont een vrij grote drop-out. Omgekeerd zijn er heel wat leerlingen die studievertraging oplopen, vooral in het laatste gedeelte van het leertraject. Op basis van de drempels die participatie bemoeilijken, adviseren onderzoekers om meer te werken op maat in de organisatie van het deeltijds kunstonderwijs.

De voor- en nadelen van de nuloptie en de twee beleidsopties worden afgewogen voor acht verschillende doelgroepen. De huidige leerlingpopulatie wordt verdeeld in jongeren en volwassenen. Daarnaast bekijken we de potentiële populatie. Dat zijn jongeren en volwassenen die aan de toelatingsvoorwaarden voldoen, maar door situationele (bv. bereikbaarheid van het aanbod) of institutionele drempels (organisatie van het onderwijs) toch niet deelnemen. Naast de deelnemers hebben we in de effectenafweging aandacht voor de organisatoren van het deeltijds kunstonderwijs. Dit zijn de leerkrachten, de directeurs en administratieve personeelsleden maar ook de schoolbesturen. De mate waarin zij menen positieve of negatieve effecten te ervaren, is erg bepalend voor het draagvlak voor de nieuwe regelgeving. Ten slotte besteden we aandacht aan de effecten op de Vlaamse overheid zelf. De Vlaamse overheid is de belangrijkste financierder van het deeltijds kunstonderwijs.

Het organisatiebesluit beoogt een inhoudelijk uitdagend actualisatie van het opleidingsaanbod, maar sluit ook nog aan bij het huidige opleidingsaanbod. Dat zorgt bij leerkrachten en directeurs voor de nodige stabiliteit en bijgevolg meer draagvlak. De opheffing van de programmatiestop zorgt ervoor dat schoolbesturen hun aanbod inhoudelijk kunnen actualiseren wat de participatie van jongeren kan stimuleren.

4 Probleembeschrijving

De RIA werd opgemaakt voor het tweede hoofdstuk van het ontwerp van besluit. Voor de overige hoofdstukken is er binnen de decretale krijtlijnen van het niveaudecreet geen ruimte om verschillende beleidsopties te overwegen.

De huidige regelgeving voor het deeltijds kunstonderwijs is verspreid over verschillende decreten en besluiten. De huidige organisatiebesluiten voor beeldende kunst enerzijds, en voor muziek, woordkunst en dans anderzijds, dateren van 31 juli 1990. In de loop van 25 jaar zijn er heel wat ad hoc wijzigingen doorgevoerd waardoor de regelgeving aan coherentie heeft ingeboet. Kenmerkend is ook de overregulering van bepaalde aspecten, zoals bijvoorbeeld de lessenroosters en de organisatie van proeven. Aan deze overregulering wordt een einde gemaakt in voorliggend ontwerp van besluit door een grotere autonomie en flexibiliteit aan de academie en haar schoolbestuur toe te kennen. Ook zijn het nu niet langer twee verschillende organisatiebesluiten, maar is de organisatie van de vier domeinen in één besluit ondergebracht waardoor het deeltijds kunstonderwijs meer als één geheel gepercipieerd wordt. Voor de bestaande en toekomstige kunstacademies brengt dit duidelijkheid met zich mee.

Onderzoek over de leerloopbanen van leerlingen in de periode van 2001-2002 tot 2014-2015 vertoont een vrij grote drop-out. Omgekeerd zijn er heel wat leerlingen die studievertraging oplopen, vooral in het laatste gedeelte van het leertraject, de hogere en specialisatiegraad en dan voornamelijk in het laatste leerjaar. Op basis van de drempels die participatie bemoeilijken, adviseren onderzoekers om meer te werken op maat in de organisatie van het deeltijds kunstonderwijs. Volgens de verschillende respondentengroepen spelen de leerkracht en zijn of haar manier van lesgeven een belangrijke rol in de blijvende participatie aan het deeltijds kunstonderwijs (HIVA, VUB 2016). Het huidige wetgevend kader is echter verouderd en sluit niet meer aan bij de huidige dynamiek van het dko. Leerkrachten hebben daardoor te weinig ruimte voor nieuwe pedagogische inzichten of actuele ontwikkelingen in de kunsten. Bijvoorbeeld, leertrajecten uitbouwen waarbij rekening gehouden wordt met de eigenheid van elke leerling is quasi onmogelijk binnen de huidige regelgeving.

Ook hieraan wordt tegemoet gekomen door de academies een grotere mate van autonomie toe te kennen waardoor beter op specifieke leervragen en de eigenheid van leerlingen kan ingegaan worden, en daardoor de drop-out terug te dringen.

Door het opheffen van de programmatiestop enerzijds, en door een soepeler systeem van aanvragen van onderwijsbevoegdheid voor opties, vakken en instrumenten, dat in voorliggend besluit met een transparant systeem van clusters uitgewerkt werd, kan het opleidingsaanbod geactualiseerd worden waardoor de participatiekans verhoogt.

5 Beleidsdoelstelling

Maatschappelijke finaliteit

Het is de beleidsambitie om meer beslissingen over te laten aan het lokale niveau (cf. conceptnota), waardoor het opleidingsaanbod geen dwingend kader vormt, maar veeleer een catalogus van mogelijkheden. Schoolbesturen zullen uit het geheel van opties een keuze maken voor een aanbod dat aansluit bij de leervragen die zij vaststellen en de mogelijkheden die zij hebben op het vlak van infrastructuur en expertise. Iedere optie is op haar beurt samengesteld uit verschillende vakken. Ook hier laat het ontwerp meer vrijheid dan vandaag het geval is. Naast een aantal verplichte vakken kunnen schoolbesturen binnen de voorziene studieomvang een selectie maken uit een aantal keuzevakken. Schoolbesturen kunnen ervoor kiezen aan de leerlingen verschillende alternatieven aanbieden. De combinatie van een vaste sokkel met verplichte vakken en een gedeelte met keuzevakken zorgt voor meer pedagogische vrijheid, maar stelt tevens een aantal fundamentele aspecten van de onderwijskwaliteit voorop.

De optie vormt de meest specifieke studiekeuze die een leerlingen kan maken in een bepaalde graad van een studierichting. In de richting muziek gaat de keuze voor een bepaalde optie ook vaak gepaard met een instrumentkeuze. In elke studierichting kunnen er verschillende opties voorkomen. De indeling verschilt naargelang het domein:

- materiaal en techniek in beeldende en audiovisuele kunsten: schilderkunst, glaskunst, grafiek;
- stijlrichtingen in muziek, woordkunst-drama en dans: klassieke muziek, volksmuziek enz.

Het ontwerp bevat ook een lijst van muziekinstrumenten die de academies in het domein muziek kunnen aanbieden. Dat de instrumenten exhaustief vastgelegd worden, heeft te maken met de inzetbaarheidsregeling van de leerkrachten. Per instrument (of instrumentengroep) zal een andere leerkracht ingezet moeten worden. Leerkrachten van de verschillende instrumenten(groepen) zijn daarbij meestal niet inwisselbaar.

Al geruime tijd lopen er in het deeltijds kunstonderwijs tijdelijke projecten. Heel wat van die projecten beogen de inhoudelijke vernieuwing van het opleidingsaanbod. Ze spelen in op vragen vanuit de amateurkunstensector. Zo voorziet het project 'regie podiumkunsten' een regisseursopleiding op maat. Het tijdelijke project 'conceptuele kunst' stelt in plaats van een beeldend medium een artistieke vraag of concept voorop waarmee leerlingen interdisciplinair aan de slag gaan via installaties en performances. Op vraag van de minister van Onderwijs heeft de onderwijsinspectie deze tijdelijke projecten geëvalueerd tijdens het schooljaar 2015-2016. De inspectie heeft onderzocht of de projecten de vooropgestelde doelen op een kwaliteitsvolle manier bereiken en ingeschat in welke mate de projecten als maatschappelijke relevant bestempeld kunnen worden. Zeven daarvan hebben hierdoor hun plaats verworven in het organieke aanbod.

Een nieuwe regelgeving is uiteraard een gelegenheid bij uitstek om het huidige opleidingsaanbod te actualiseren. De UNESCO-conferentie van 2003 betreffende de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed benadrukte het belang van respect voor culturele diversiteit en menselijke creativiteit. De maatschappelijke relevantie wordt het uitgangspunt om een optie of muziekinstrument al dan niet in het dko aan te bieden. De mogelijke opties en muziekinstrumenten die in het dko voorkomen, zijn getoetst aan de volgende criteria (wat niet wil zeggen dat elke optie of muziekinstrument aan alle drie de criteria moet voldoen):

- is er een leerbehoefte in functie van hetzij vervolgonderwijs, hetzij kunstbeoefening in de vrije tijd of de arbeidsmarkt?
- bereikt het aanbod nieuwe doelgroepen?
- is de optie of het muziekinstrument belangrijk voor het immaterieel cultureel erfgoed?

Het eerste criterium plaatst de relevantie van een optie of muziekinstrument ten opzichte van de finaliteit van het deeltijds kunstonderwijs. Van zodra een instrument aangeboden wordt in een opleiding van het hoger kunstonderwijs verdient het ook een plaats in het deeltijds kunstonderwijs. Via een dko-opleiding kunnen leerlingen zich dan voorbereiden op de doorstroom naar hoger kunstonderwijs. Daarnaast is er het socioculturele veld van kunstbeoefening in de vrije tijd waarin allerhande kunstuitingen een richtinggevende plaats hebben. Als een muziekinstrument een vast onderdeel uitmaakt van een gangbare samenstelling, is het opgenomen.

Kunstbeoefening verandert mee met de maatschappelijke evoluties. Onder invloed van internet, globalisering en de toenemende culturele diversiteit worden geografische afstand en culturele grenzen alsmaar minder determinerend. Culturen vermengen zich en zijn een voedingsbodem voor nieuwe uitdrukkingsvormen. Het opleidingsaanbod is dan ook een afspiegeling van de culturele rijkdom die in Vlaanderen aanwezig is. Identificatiemogelijkheden met het aanbod zijn heel belangrijk als het er op aankomt om het dko aantrekkelijker te maken voor bepaalde doelgroepen die nu nog te weinig de stap naar de academie zetten. Een optie of instrument zorgt vaak voor een heel concreet aanknopingspunt waardoor het opleidingsaanbod herkenbaar wordt en vertrouwen wekt.

Een derde toetssteen om de maatschappelijke relevantie van een optie of instrument te bepalen is het belang ervan voor het immaterieel cultureel erfgoed. Bepaalde opties en instrumenten vinden hun wortels in het Vlaamse culturele erfgoed. Het leren beoefenen of bespelen ervan moet ook voor de volgende generaties

bewaard blijven. Zo biedt het deeltijds kunstonderwijs een aantal unieke opties voor ambachtswerkers aan: smeden, glasblazen. Ook de barok- en volksmuziekinstrumenten worden misschien niet in ruime kring bespeeld, maar zorgen er wel voor dat muziek die aan de basis ligt van het hedendaagse repertoire, in haar originele vorm beluisterd kan worden. De diversiteit die het huidige instrumentenaanbod kenmerkt, moet het ontwerp ook voor de toekomst vrijwaren.

Na de inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving zal een regelmatige actualisering van het opleidingsaanbod van opties, instrumenten en vakken nodig blijven. Vandaag kunnen academies nieuw aanbod (bv. nieuw muziekinstrument) enkel organiseren in het licht van een tijdelijk project.

Het ontwerp van besluit voorziet een specifieke procedure voor de actualisering van het opleidingsaanbod. Daarbij is niet enkel de Vlaamse overheid aan zet. Academies zijn door hun verwevenheid met lokale kunstbeoefening goed geplaatst om nieuwe leerbehoeften te detecteren. Hierdoor kunnen academies soepeler inspelen op nieuwe opleidingsbehoeften die zij vaststellen of die zich manifesteren in maatschappelijke sectoren waar dko-afgestudeerden terecht komen (bv. noden in de creatieve industrie, nieuwe tendensen in de kunsten). Uiteraard zullen zij de maatschappelijke behoefte en de opleidingsbehoefte ervan voldoende moeten staven.

Het artistieke leren in het dko gebeurt vanuit het ontwikkelen van aanleg en interesses. Deze positieve kijk op leren leidt tot betrokkenheid van de leerlingen bij hun eigen leerproces en plezier in het leren zelf. Het artistieke leren in het dko kan zowel door te doen (actief), door te beleven en beschouwen (receptief-reflectief) als door te maken (productief-creatief). Het gaat over een breed leren dat de leerling als totale persoonlijkheid aanspreekt. De technische beheersing van een kunstdiscipline blijft essentieel, maar het leren moet in de toekomst meer facetten van het artistieke creatieproces omvatten: creëren en innoveren, samenwerken met anderen, zichzelf tonen, onderzoeken, ontwikkeling van de unieke persoonlijkheid.

Het dko bevindt zich in een continuüm van levenslang leren. Het artistieke leren stopt niet op het moment dat de leerling een kwalificatie behaald heeft. De academie verbindt zich met andere aanbieders van artistiek leren in haar omgeving, zodat formeel, niet-formeel en informeel leren elkaar kunnen aanvullen en versterken, waardoor kunstbeoefenaars vlot de weg vinden van de ene naar de andere vorm van leren.

Het ontwerp van besluit voorziet een antwoord op al deze overwegingen door het gevarieerde opleidingsaanbod, dat zowel voor de beschouwende als de creatieve en de spelende mens een geschikt aanbod heeft.

Beleidscontouren

Academies hebben vandaag weinig mogelijkheden om hun opleidingsaanbod te actualiseren. De huidige programmatiestop bevriest de toestand van het opleidingsaanbod van het schooljaar 2010-2011; nieuwe filialen, opties en instrumenten kunnen voorlopig enkel opgericht worden als de Vlaamse Regering een afwijking verleent.

Het ontwerp van besluit bevat een procedure die regelt hoe een academie onderwijsbevoegdheid kan verwerven en behouden. De minister zal onderwijsbevoegdheid toe kennen op grond van een aantal criteria, zoals aanwezige infrastructuur, aansluiting bij het bestaande aanbod van de academie.

De ontwerpregelgeving wil een evenwicht vinden tussen rationele spreiding omwille van financiële overwegingen: versnippering tegen gaan, wildgroei vermijden en tegelijk de toegankelijkheid van het aanbod waarborgen met het oog op studiecontinuïteit en bereikbaarheid.

Anders dan de programmatie- en rationalisatieregulering voor structuuronderdelen verwerft een academie onderwijsbevoegdheid voor een optie of instrument voor het geheel van de academie. Op die manier kunnen schoolbesturen beter inspelen op lokale noden en worden nodeloze verplaatsingen voor de leerlingen vermeden.

Door het grote aantal verschillende opties en muziekinstrumenten zou het verlenen van onderwijsbevoegdheid voor elke optie en instrument tot een complexe regelgeving en procedure leiden. Het ontwerp bevat daarom een indeling in zinvolle clusters van opties en muziekinstrumenten. Daarbij houdt de regelgeving rekening met het onderscheid tussen unieke en niet-unieke opties en muziekinstrumenten, zoals de decretale regelgeving vooropstelt.

Coherente, actuele opleidingenstructuur

Het voorontwerp van decreet heeft de ambitie om met de nieuwe opleidingenstructuur een modern, transparant en helder kader uit te tekenen dat het opleidingsaanbod structureert en overzichtelijk maakt. Op die manier biedt de structuur een houvast aan alle directe belanghebbenden: leerlingen, leerkrachten, directeuren, ouders, schoolbesturen én de actoren in de domeinen waarmee het dko nauw verbonden is: het hoger kunstonderwijs, het socio-culturele veld en de amateurkunsten in het bijzonder, het kleuter- en leerplichtonderwijs.

De leertrajecten en het opleidingsaanbod in de podiumkunsten spelen gericht in op de verschillende leervragen en leerlingenprofielen. Zo krijgt de differentiatie tussen “vertolken” en “creëren” haar concrete vertaling in de nieuwe opleidingenstructuur.

In de beeldende kunsten is het leren inherent productief-creatief en manifesteert dit verschil zich minder. Hier spelen echter andere verwachtingen. Volwassenen kunnen vandaag enkel een atelier volgen dat specifiek inzet op een bepaalde techniek: schilderen, beeldhouwen, tekenen. Onder impuls van de evolutie in de actuele kunst zijn er echter ook volwassenen die verschillende beeldende media willen combineren om vorm te geven aan het idee dat ze willen uitdrukken (mixed media). Omgekeerd zijn er ook jongeren voor wie de algemene inslag van de huidige opleiding te breed is.

Het beter aansluiten op de leervraag gaat niet voorbij aan de leerlingen die nog geen uitgesproken studiekeuze gemaakt hebben. Zeker bij de start van het leertraject moet het dko voldoende mogelijkheden voorzien om het artistieke leren in de breedte te verkennen en een doordachte studiekeuze te maken. Er is behoefte aan een divers palet aan mogelijke invullingen van de opleiding voor zes- en zevenjarigen. Naast de huidige opties dansinitiatie en algemene beeldende vorming, moeten leerlingen ook een muziek- of drama-initiatie kunnen volgen. Voor academies die dat wensen, moet het mogelijk zijn om op een soepele manier twee, drie of vier artistieke domeinen te combineren. Onderzoek bevestigt een grote meerwaarde van het domeinoverschrijdende perspectief.¹ Het helpt zes- en zevenjarigen keuzebekwaam worden en kan hen op die manier aanspreken op hun talenten en interesses. De laagdrempeligheid van een dergelijke opleiding, kan bovendien een hefboom vormen in het bereiken van een diverser publiek.

Het ontwerp van besluit voorziet in deze noden, en meer in zijn algemeenheid in een opleidingsaanbod dat gevarieerd, herkenbaar en toch vernieuwend is, en dat een structurele samenhang vertoont.

OVERGANGSMAATREGELEN

Er werden concordantietabellen opgemaakt van opties, leerlingen en vakken om de overgang van de huidige structuur naar de nieuwe structuur vlot te laten verlopen.

Mogelijkheden creëren voor schoolbesturen om het landschap beter in te vullen

In de lijn van de conceptnota en het niveaudecreet staat het ontwerp van besluit voor een sterkere oriëntatie van het dko op het lokale niveau. Op niveau van het ontwerp van organisatiebesluit zullen schoolbesturen zelf meer ruimte krijgen om op de lokale maatschappelijke en culturele context in te spelen en haar opleidingsaanbod ernaar richten.

Rechtszekerheid en autonomie bieden aan schoolbesturen, personeelsleden en leerlingen

Naast de inhoudelijke drijfveren motiveren we het indienen van dit ontwerp van besluit vanuit de nood aan een regelgevend kader dat coherentie, flexibiliteit, autonomie en rechtszekerheid biedt. Dit alles moet gepaard gaan met het waarborgen van de huidige kwaliteit en een hogere toegankelijkheid.

Het heeft de bedoeling om minder regelgeving van bovenaf op te leggen en meer beslissingen over te laten aan het initiatief van onderuit. Schoolbesturen zullen zelf meer ruimte krijgen om hun inhoudelijke en pedagogische visie in de organisatie van hun opleidingsaanbod te laten doorwegen. Leerkrachten krijgen meer vrijheid voor de artistieke en pedagogische invulling van de eigen lespraktijk die enerzijds is afgestemd op de individuele vragen van de leerlingen en anderzijds rekening houdt met de pedagogisch-artistieke visie van de academie.

6 Opties

→ **Nuloptie: voorzetting van een bestaande toestand**

Geen aanpassing van de regelgeving

Behouden van de huidige indeling in opties, vakken en muziekinstrumenten.

→ **Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie**

Een nieuw niveaudecreet met matige inhoudelijke actualisering

Voorliggend ontwerp van besluit beoogt een inhoudelijke actualisering en vernieuwing van het deeltijds kunstonderwijs, dat toch voldoende herkenningselementen in zich houdt.

→ **Optie 3: nieuwe beleidsmaatregel(en)**

Er komt een opleidingsaanbod dat start vanaf het witte blad zonder rekening te houden met het bestaande aanbod, wat een fundamentele inhoudelijke en organisatorische vernieuwing betekent.

7 Analyse van de effecten

Doelgroepen

De voor- en nadelen van de opties worden afgewogen voor acht verschillende doelgroepen. De huidige leerlingpopulatie wordt verdeeld in jongeren en volwassenen. Daarnaast bekijken we de potentiële populatie. Dat zijn jongeren en volwassenen die aan de toelatingsvoorwaarden voldoen, maar door situationele (bv. bereikbaarheid van het aanbod) of institutionele drempels (organisatie van het onderwijs) toch niet deelnemen. Het dko kan niet de ambitie hebben om alle jongeren en volwassenen te bereiken. De persoonlijke interesse in kunstbeoefening is een belangrijk criterium om de doelgroep af te bakenen. Een onderzoek naar amateurkunstbeoefening in Vlaanderen toont aan dat 37% van de Vlamingen een artistieke hobby in de vrije tijd beoefent, 27% doet dit op regelmatige basis². Dat aandeel van 27% in de Vlaamse bevolking (5.221.268 volwassenen in 2016) en de leerplichtige jongeren in Vlaanderen (887.050 in het schooljaar 2015-2016) vormt een graadmeter om de potentiële populatie te bepalen. Het verschil tussen de potentiële populatie en de effectieve populatie aan het dko (42.312 volwassenen en 135.486 jongeren) vormt de niet-participerende potentiële populatie.

² Lievens, J., M. Elchardus, D. Vanherwegen, J. Siongers, W. Smits, G. Vangoidsenhoven 2009: Amateurkunsten in beeld gebracht. Gent: Forum voor Amateurkunsten

Naast de deelnemers hebben we in de effectenafweging aandacht voor de organisatoren van het deeltijds kunstonderwijs. Dit zijn de leerkrachten, de directeurs en administratieve personeelsleden maar ook de schoolbesturen. De mate waarin zij menen positieve of negatieve effecten te ervaren, is erg bepalend voor het draagvlak voor de nieuwe regelgeving.

Ten slotte besteden we aandacht aan de effecten op de Vlaamse overheid zelf. De Vlaamse overheid is de belangrijkste financierder van het deeltijds kunstonderwijs.

Nuloptie

Effectbeschrijving

Vergelijkingstabel van alle effecten

doelgroepen	Voordelen		Nadelen	
	omschrijving	schatting	Omschrijving	Schatting
participerende jongeren 6-17 jaar	behoud van vertrouwde organisatie van het kunstonderwijs	135.486	weinig gepersonaliseerd kunstonderwijs	135.486
niet participerende jongeren 6-17 jaar	Geen	104.018	aanbod blijft onbekend of sluit niet aan bij leerbehoeften, want te schools, te intensief of te ver van woonplaats	104.018
participerende volwassenen	Behoud van vertrouwde organisatie van het kunstonderwijs	42.312	weinig gepersonaliseerd kunstonderwijs	42.312
niet participerende volwassenen	Geen	1.367.430	aanbod sluit niet aan bij leerbehoeften, want te schools, te intensief of te ver van woonplaats	1.367.430
leerkrachten	Vertrouwde onderwijspraktijk blijft behouden Tewerkstellingskansen en werkdruk wijzigen niet	4305	weinig ruimte voor pedagogische en artistieke vernieuwing	4305

directeuren en administratieve personeelsleden	Behoud van regelgevend kader Behoud van vertrouwde procedure gegevensverzameling en rapportage aan de Vlaamse overheid	168	incoherente en versnipperde regelgeving Weinig ruimte voor eigen inhoudelijke en pedagogische visie op kunstonderwijs Programmatie van nieuw aanbod verloopt omslachtig	168
schoolbesturen	behoud van regelgevend kader	107	incoherente en versnipperde regelgeving kunnen niet ten volle inspelen op de leervragen van potentiële leerlingen wegens programmatiestop en strikte, verouderde organisatieregelgeving	107
Vlaamse overheid	de bestaande procedures voor toekenning van omkadering (salaristoelage) en werkingsmiddelen en inning van het inschrijvingsgeld kunnen behouden worden	NVT	moet verouderde regelgeving handhaven, die niet meer beantwoordt aan maatschappelijke verwachtingen en behoeften van de sector, risico op gedoogbeleid	NVT

Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – gekozen optie

Effectbeschrijving

Vergelijkingstabel van alle effecten

doelgroepen	voordelen		Nadelen	
	omschrijving	schatting	Omschrijving	Schatting

participerende jongeren 6-17 jaar	<p>meer kansen voor gepersonaliseerd kunstonderwijs zonder radicale trendbreuk met vertrouwde organisatie van het kunstonderwijs</p> <p>kunnen dichter bij huis les volgen</p> <p>betere juridische waarborg van leerlingenrechten: toegang, studiekeuze, studievoortgang aanpassing van het onderwijs voor leerling met beperking</p>	135.486	<p>keuzestress door toenemende ruimte voor eigen inhoudelijke en organisatorische keuzes</p> <p>soms grotere klasgroepen</p>	135.486
niet participerende jongeren 6-17 jaar	<p>meer kans op kennismaking met dko door vernieuwd en geactualiseerd opleidingsaanbod dat aansluit op leerbehoeften, en door lokale samenwerkingsinitiatieven met het bao en so. Vindt dichter bij huis een inhoudelijk diverser aanbod</p>	104.018	<p>vinden nog niet altijd aansluiting bij dko door schools karakter, institutionele drempels en te zwaar engagement.</p>	104.018
participerende volwassenen	<p>mogelijkheden tot studiespreiding waardoor combinatie met werk/gezin beter wordt Ruimte om zich blijvend te verdiepen ook na het afstuderen Beter juridische waarborg van leerlingenrechten: toegang, studiekeuze, studievoortgang aanpassing van het onderwijs voor leerling met beperking</p>	42.312	<p>Mogelijkheden tot studieduurverlenging worden teruggeschroefd</p>	42.312

Niet participerende volwassenen	mogelijkheden tot studiespreiding waardoor combinatie met werk/gezin haalbaar wordt. Opleidingsaanbod laat meer persoonlijke keuze toe	1.367.430	Vinden nog niet altijd aansluiting bij dko door schools karakter en te zwaar engagement	1.367.430
Leerkrachten	meer ruimte voor eigen inhoudelijke en pedagogische invulling van hun onderwijspraktijk kunnen beter inspelen op eigenheid van leerling meer kansen op teamwerk kans op nieuwe jobinhoud: uitdaging	4305	stijgende werkdruk door grotere klasgroepen kans op nieuwe jobinhoud kan ook stressfactor zijn.	4305
directeuren en administratieve personeelsleden	coherent regelgevend kader meer ruimte voor eigen inhoudelijke en pedagogische visie kunnen aanbod actualiseren en blinde vlekken invullen Minder planlast bij programmatieprocedure voor nieuw aanbod	168	nieuw regelgevend kader eigen maken meer eigen verantwoordelijkheden, creëert onzekerheid meer motivatieverplichtingen t.a.v. leerlingen i.v.m. beslissingen over toegang, studiekeuze en studievoortgang	168
schoolbesturen	betere lokale verankering van de academie door mogelijkheid tot invullen van ontbrekende opties of instrumenten in het opleidingsaanbod.	107	nieuw regelgevend kader eigen maken meer eigen verantwoordelijkheden creëert onzekerheid mogelijk nieuwe noden inzake infrastructuur voortvloeiend uit vernieuwd opleidingsaanbod	107

Vlaamse overheid	<p>coherent regelgevend kader dat aansluit bij de maatschappelijke verwachtingen en behoeften van het werkveld, minder verantwoordelijkheid inzake bepalen opleidingsaanbod voor elke academie</p> <p>ruimte om zich blijvend te verdiepen ook na het afstuderen</p> <p>vereenvoudiging budgettaire beheersing van nieuwe oprichtingen</p>	NVT	<p>communicatie-initiatieven opzetten over gewijzigde regelgeving en gewijzigde procedures</p> <p>effectmonitoring opstarten en volhouden</p>	NVT
------------------	--	-----	---	-----

Optie 3: nieuwe beleidsmaatregel(en)

Effectbeschrijving

Vergelijkingstabel van alle effecten

doelgroepen	voordelen		nadelen	
	Omschrijving	schatting	Omschrijving	Schatting
participerende jongeren 6-17 jaar	<p>sterk gepersonaliseerd kunstonderwijs wordt het uitgangspunt</p> <p>kan dichterbij huis les volgen</p> <p>beter juridische waarborg van leerlingenrechten: toegang, studiekeuze, studievoortgang</p>	135.486	<p>keuzestress door toenemende ruimte voor eigen inhoudelijke en organisatorische keuzes</p> <p>grotere klasgroepen</p> <p>zijn de vertrouwde werkwijzen kwijt</p>	135.486

niet participerende jongeren 6-17 jaar	deelnamekans verhoogt door inhoudelijk en organisatorisch maatwerk meer kans op kennismaking met dko door lokale samenwerkingsinitiatieven met het bao en so. vinden dichterbij huis een inhoudelijk diverser aanbod	104.018	vindt nog steeds te weinig aansluiting bij dko door schools karakter, institutionele drempels	104.018
participerende volwassenen	kansen op studiespreiding waardoor combinatie met werk/gezin beter wordt ruimte om zich blijvend te verdiepen ook na het afstuderen	42.312	mogelijkheden tot studieduurverlenging worden teruggeschroefd Zijn de vertrouwde werkwijzen kwijt, vergt een grote aanpassing	42.312
niet participerende volwassenen	deelnamekans verhoogt door inhoudelijk en organisatorisch maatwerk kansen op studiespreiding waardoor combinatie met werk/gezin beter wordt	1.367.430	vindt nog niet altijd aansluiting bij dko door schools karakter, institutionele drempels	1.367.430
leerkrachten	veel ruimte voor eigen inhoudelijke en pedagogische invulling van hun onderwijspraktijk kunnen gericht inspelen op eigenheid van leerling meer kansen op teamwerk grote kans op andere jobinhoud: zal meestal uitdagend zijn	4305	stijgende werkdruk door grotere klasgroepen grote kans op andere jobinhoud: kan bedreigend aanvoelen risico op jobverlies voor tijdelijke leerkrachten creëert grote onzekerheid er wordt van de leerkrachten een grote mentale flexibiliteit gevraagd	4305

directeuren en administratieve personeelsleden	coherent regelgevend kader veel ruimte voor eigen inhoudelijke en pedagogische visie kan aanbod actualiseren en blinde vlekken invullen Minder planlast bij programmatieprocedure voor nieuw aanbod	168	nieuw regelgevend kader eigen maken meer eigen verantwoordelijkheden, creëert onzekerheid meer motivatieverplichtingen t.a.v. leerlingen i.v.m. beslissingen over toegang, studiekeuze en studievoortgang	168
Schoolbesturen	coherent regelgevend kader betere lokale verankering van de academie door invullen van blinde vlekken in het opleidingsaanbod	107	nieuw regelgevend kader eigen maken meer eigen verantwoordelijkheden creëert onzekerheid	107
Vlaamse overheid	coherent regelgevend kader dat aansluit bij de maatschappelijke verwachtingen en behoefte van het werkveld vereenvoudiging budgettaire beheersing van nieuwe oprichtingen	NVT	communicatie- initiatieven opzetten over gewijzigde regelgeving en gewijzigde procedures effectmonitoring opstarten en volhouden	NVT

8 Vergelijking van de opties

Bij de nuloptie blijven de nadelen van de huidige regelgeving bestaan. Voor de leerlingen, zowel jongeren als volwassenen, blijven vastgelegde minimumlessenroosters met verplichte vakken overeind. Door de verouderde einddoelen worden kansen gemist om het dko inhoudelijk te actualiseren. Blinde vlekken in het aanbod zullen niet ten volle ingevuld kunnen worden, waardoor de geografische spreiding suboptimaal blijft. In het bijzonder voor jongeren heeft dat een negatief effect op de participatiegraad. Voor volwassenen, zeker in de leeftijdsgroep van 30- tot 45-jarigen vormt de grote studiebelasting en het gebrek aan studiespreiding zeker in beeldende kunsten een hinderpaal voor participatie. De complexe en niet steeds even transparante aanvraagprocedure voor nieuwe opties of instrumenten, die veel administratieve lasten voor de schoolbesturen en de Vlaamse overheid, veroorzaakt, blijven bestaan: de. De nuloptie heeft als grootste voordeel de vertrouwdheid: directeurs en medewerkers van secretariaten of schoolbesturen hoeven zich geen nieuw regelgevend kader of nieuwe procedures eigen te maken. Leerkrachten kunnen hun vertrouwde onderwijspraktijk blijven voortzetten.

De derde optie beoogt niet enkel een coherente regelgeving, maar staat ook voor een fundamentele inhoudelijke vernieuwing van het dko. Zowel inhoudelijk als organisatorisch zal het dko daardoor snel kunnen inspelen op maatschappelijke tendensen. De flexibiliteit en inhoudelijke keuzevrijheid voor de leerlingen wordt sterk opgevoerd. Het dko zou daardoor leerlingen kunnen aantrekken, die vandaag om allerlei inhoudelijke en organisatorische drempels, niet participeren. Door de nieuwe einddoelen en de grotere flexibiliteit in het lessenrooster zal het dko beter aansluiten bij de leervragen van diverse leerlingen. Desalniettemin is het onwaarschijnlijk dat personen voor wie het 'schoolse' karakter van het dko tot nu toe een hinderpaal vormde in de toekomst, massaal zouden deelnemen. Door zijn verankering in onderwijs blijft het dko formeel leren, dat een langdurig engagement vereist en verloopt volgens een min of meer vast traject met vooropgestelde doelen.

Een belangrijk nadeel van de derde optie is de vrij radicale omslag ten opzichte van de huidige organisatie van het deeltijds kunstonderwijs, met ingrijpende gevolgen voor de schoolorganisatie en de onderwijspraktijk. In de vorige legislaturen had de Vlaamse Regering de ambitie om het dko fundamenteel te hervormen. Dat leidde tot grote onzekerheid en bijgevolg weerstand bij de personeelsleden. Een verregaande hervorming van het aanbod zou gepaard gaan met ingrijpende personeelsverschuivingen en minder stabiele tewerkstelling.

De gekozen optie staat voor de middenweg tussen de eerste en de derde optie. Het ontwerp van besluit bevat een inhoudelijke actualisatie van de opleidingsstructuur met nieuwe opties en vakken, maar blijft herkenbaar. Dat zorgt bij leerkrachten en directeurs voor stabiliteit en bijgevolg meer draagvlak. De nieuwe regelgeving introduceert een aantal organisatorische versoepelingen, zoals mogelijkheden tot studiespreiding. Deze verhogen de toegankelijkheid van het dko. De programmatiestop wordt opgeheven. Schoolbesturen kunnen hun aanbod inhoudelijk actualiseren. Dat zal de participatiekansen van jongeren verhogen. Een deel van de personen voor wie het 'schoolse' karakter van het dko tot nu toe een hinderpaal vormde, zal mogelijk door het geactualiseerde opleidingsaanbod participatie overwegen. Door zijn verankering in onderwijs blijft het dko wel een vorm van formeel leren, dat een langdurig engagement vereist en verloopt volgens een min of meer vast traject met vooropgestelde doelen.

9 Uitvoering

De nieuwe regelgeving zal via de geschikte kanalen van het Departement Onderwijs kenbaar gemaakt worden aan de betrokkenen: omzendbrief, infosessies, digitale nieuwsbrieven voor directeurs en leerkrachten. Het ministerie van Onderwijs en Vorming zal toelichting geven en bijkomende vragen om informatie beantwoorden.

10 Administratieve lasten

Het ontwerp van besluit leidt tot een vermindering van de administratieve belasting van de schoolbesturen, directeurs en administratieve personeelsleden voor wat betreft de programmatie van nieuwe opleidingsaanbod. De Vlaamse overheid beoordeelt programmatieaanvragen voor nieuwe opties, vakken en instrumenten niet langer op hun artistieke en pedagogische meerwaarde. Die inschatting behoort voortaan volledig tot de autonomie van het schoolbestuur. De administratieve belasting voor de schoolleiding die nu gepaard gaat met de afwijkingen van de programmatiestop wordt drastisch teruggeschoefd. Vandaag moet het schoolbestuur een gemotiveerd dossier samenstellen waarover de Vlaamse Regering uiteindelijk een beslissing neemt, dat verdwijnt. Ook de lang aanslepende advies- en beslissingsprocedure die nu de programmatierondes kenmerkt, verdwijnt.

11 Handhaving

Via de daartoe voorziene mogelijkheden in het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs. Via de doorlichting door de inspectie zal de Vlaamse overheid kwaliteitstoezicht uitoefenen.

12 Evaluatie

Door gegevens Vlaanderenbreed te verzamelen, kan de Vlaamse overheid zich een beeld vormen van hoe het opleidingsaanbod in het deeltijds kunstonderwijs evolueert; welke opties of instrumenten zijn succesvol, hoeveel leerlingen, aan welke academies en vestigingsplaatsen, welke domeinen enz. Ook achtergrondkenmerken van de leerlingen kunnen in de analyse meegenomen worden (geslacht, leeftijd, opleiding moeder, taal, studietoelage, buurt, verstedelijkingsgraad). Op die manier kan de Vlaamse overheid nagaan of de nieuwe regelgeving bijdraagt tot een hogere participatiegraad in alle bevolkingsgroepen.

Via een nulmeting bij de inwerkingtreding van het niveaudecreet en metingen verderop in de tijd kan de Vlaamse overheid tendensen in kaart brengen. Op basis van die beleidsevaluatie kan het beleid beslissen om de nieuwe regelgeving betreffende het opleidingsaanbod te bestendigen of bij te sturen. Longitudinale gegevensverzameling geeft een indicatie over het al dan niet aanslaan van een bepaald opleidingsaanbod.

Gegevens over leerlingenevoluties over een langere termijn vormen voor academies relevante beleidsinformatie. Ook voor het nadenken over een optimale organisatie van het opleidingsaanbod in functie van de tijdsbesteding van leerlingen kunnen de gegevens een hefboom vormen.

13 Consultatie

Onderzoek

Het spreekt voor zich dat de opleidingenstructuur op de eerste plaats afgestemd is op de behoeften van de leerlingen van vandaag. In opdracht van het departement Onderwijs en Vorming hebben onderzoekers van het HIVA en VUB een onderzoek uitgevoerd naar de studiekeuze en leerloopbanen in het dko³. Het onderzoek leidt, naast een beschrijving, naar meer verklarende inzichten omtrent de leerloopbanen doorheen de bestaande studierichtingen, graden en opties en de keuzes en motieven die leerlingen hierbinnen maken. Ook beïnvloedende factoren zijn onderzocht:

- wie beïnvloedt en/of stuurt het keuzeprocess (ouders, vrienden, leerkrachten, ...)?
- in welke mate heeft de leerplichtopleiding een effect op de keuzes van de leerlingen?
- wat maakt dat leerlingen op een bepaalde leeftijd al dan niet doorgaan met hun opleiding?
- in welke mate speelt de bereikbaarheid van de academies en het tijdstip waarop de lessen plaatsvinden een rol in leerloopbanen?

Bijkomend wordt inzicht verworven in de wijze waarop bestaande experimentele projecten (tijdelijke projecten en pilootprojecten) een invloed uitoefenen op het keuzeprocess van dko-leerlingen. Zo werd onderzocht in hoeverre een dergelijke opleiding in vergelijking met de andere beïnvloedende factoren, de studiekeuze binnen het aanbod van het deeltijds kunstonderwijs beïnvloedt en eventueel een eerder overwogen studiekeuze voor een bepaald domein bijstuurt.

³ Is kiezen een koud kunstje? Studie van determinanten van leerloopbanen van leerlingen in het deeltijds kunstonderwijs. Free De Backer, Steven Groenez, Lode Vermeersch & Koen Lombaerts, Onderzoek in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs & Vorming, HIVA en VUB, 2016

In het licht van het onderzoek is een kwantitatieve data-analyse van de leerloopbanen in de periode van 2001-2002 tot 2014-2015 uitgevoerd. Maar het onderzoek laat de leerlingen ook zelf aan het woord. Door middel van een reeks schriftelijke surveys bij mensen die vandaag aan het dko participeren of dat vroeger deden, levert het onderzoek nieuwe inzichten op aangaande de dko-leerloopbanen. Aspecten die aan bod komen zijn instroom, vordering (onderbreking, vertraging, versnelling) en uitstroom of doorstroom, maar ook de participatiebeslissing, motivatie van de leerling, bestaande deelnamedrempels, keuzebegeleiding, leerkrachtenstijl en tevredenheid worden onder de loep genomen.

De participatiedrempels die leerlingen met verschillende achtergrondkenmerken ervaren, zijn eerder in kaart gebracht in een onderzoek dat het HIVA in 2010 uitvoerde naar inschrijvingsgelden en de participatie aan het deeltijds kunstonderwijs⁴. Op basis van de gegevens van dat onderzoek heeft het HIVA nog een aantal bijkomende analyses uitgevoerd die de relatie tussen de spreiding van het dko-aanbod en de participatie aan het dko in kaart brengen.

Cocreatie met de belanghebbenden

De Vlaamse Regering heeft gekozen om via een proces van cocreatie met de belanghebbenden een nieuwe opleidingsstructuur op te bouwen. Door te vertrekken vanuit de behoeften -wat moet een nieuwe opleidingsstructuur verwezenlijken?- en de verschillende gesprekspartners aan te spreken op hun ervaring en expertise kon een voorstel uitgewerkt worden dat tegelijk aanvaardbaar is voor de sector en tegelijk past in de vooropgestelde inhoudelijke en budgettaire beleidscontouren. Van januari tot maart 2016 hebben vertegenwoordigers van de koepels, Katholiek Onderwijs Vlaanderen en OVSG, het GO!, de administratie en het kabinet in een gezamenlijke werkgroep een voorstel voor een nieuwe opleidingsstructuur uitgewerkt. Twee directeurs hebben als inhoudelijk expert deelgenomen, één voor beeldende kunst en één voor muziek, woordkunst en dans. In totaal hebben er 10 sessies plaats gevonden.

Een eerste versie van het nieuwe opleidingsaanbod werd in september voorgelegd aan de onderwijsverstrekkers, de vakorganisaties en directeurenorganisaties, en lerarenverenigingen. Op basis van hun feedback werden een aantal wijzigingen of verfijningen aangebracht.

Dit alles is bij dezen uitgemond in de invulling van het ontwerp van besluit zoals het hier voorligt,

14 Contactinformatie

Ingrid Leys
Departement Onderwijs en Vorming
Afdeling Basisonderwijs en Deeltijds Kunstonderwijs
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel
tel: 02 553 92 43
ingrid.leys@ond.vlaanderen.be

---

⁴ Wie speelt de eerste viool? Gedifferentieerde inschrijvingsgelden en participatie aan het deeltijds kunstonderwijs, Vermeersch L., Capéau B., Van Itterbeeck K. en Groenez S., Onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, HIVA 2011

